

Toplum ve Sosyal Hizmet

ISSN: 2147-3374 / E-ISSN: 2602-280X

Araştırma Makalesi / Research Article

Covid-19 Pandemi Sürecinde Türkiye’de Sosyal Hizmet Eğitiminin Sosyal Hizmet Akademisyenleri Perspektifinden Değerlendirilmesi

Evaluation of Social Work Education in Turkey from the Perspective of Social Work Academicians during the Covid-19 Pandemic

Semra SARUÇ¹, Hüsnünur ASLANTÜRK²

¹ Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal
Hizmet Bölümü,
semrasaruc@gmail.com,
ORCID: 0000-0003-1698-9039

² Dr. Öğr. Üyesi, Kocaeli Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal
Hizmet Bölümü,
husnunur@yahoo.com,
ORCID: 0000-0002-8174-4970

Başvuru: 29.12.2020
Kabul: 12.02.2021

Atıf:
Saruç, S. ve Aslantürk, H. (2021).
Covid-19 pandemi sürecinde
Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminin
sosyal hizmet akademisyenleri
perspektifinden değerlendirilmesi.
Toplum ve Sosyal Hizmet, 32(2), 421-
438. DOI: 10.33417/tsh.849278

ÖZET

Bu çalışma, sosyal hizmet akademisyenlerinin pandemi sürecinde uzaktan eğitim süreci hakkındaki görüşlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye’deki çeşitli üniversitelerde sosyal hizmet eğitimi veren toplam 42 akademisyen oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Anket Formu” kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre akademisyenlerin çoğunluğu pandemi öncesinde uzaktan/online ders verme yöntemlerine ilişkin herhangi bir eğitim, kurs ya da seminere katılmamışlardır. Pandemi sürecinde uzaktan eğitim veren sosyal hizmet akademisyenlerinin bu süreçte yaşadıkları güçlükler; alt yapı eksikliğinden kaynaklanan güçlükler, uzaktan eğitim ile deneyim ve bilgi sahibi olmamaktan kaynaklanan güçlükler ve uzaktan eğitime uyum sağlamak için yeterli zaman olmamasıdır. Akademisyenlerin teorik dersleri yürütürken karşılaştıkları güçlükler en fazla öğrenci ile etkileşim sağlanmasına yönelik güçlükler ve ölçme-değerlendirme süreçleri ile ilgili yaşanan güçlüklerdir. Uygulamalı dersleri yürütürken karşılaştıkları güçlükler ise uygulamalı derslerin yürütülmesinde yaşanan belirsizlikle ilgili güçlükler, uygulama sürecinin teorik ders şekline dönüştürülmesine yönelik güçlükler, ölçme-değerlendirme süreçleri ile ilgili yaşanan güçlükler ve süpervizyon sürecine ilişkin güçlüklerdir. Pandemi sürecinde verilen uzaktan eğitimin güçlü yanları ise bu dönemde eğitimin erişilebilirliğini artırması ve sürdürülmesini sağlaması, ders ve ders materyallerine erişimi artırması ve kolaylaştırması, aktif iletişime ve etkileşime olanak sağlaması, ders içeriklerini sistematik hale getirmesi ve esnek olması olarak belirlenmiştir. Çalışmaya katılan akademisyenlerin büyük bir bölümü sosyal hizmet eğitiminin uzaktan eğitim yöntemleri ile sürdürülebilir olmadığını, uzaktan eğitimin destekleyici bir öğretim yöntemi olarak ya da olağan üstü durumlarda kullanılabilir bir öğretim yöntemi olduğuna dikkat çekmişlerdir.

Anahtar kelimeler: Sosyal hizmet eğitimi, sosyal hizmet akademisyenleri, Covid-19 pandemi süreci, uzaktan eğitim

ABSTRACT

This study aims to examine the views of social work academicians about the distance education process during the pandemic. The study group consists of a total of 42 academicians who work as a lecturer at the department of social work in various universities in Turkey. As the data collection tool, “Questionnaire Form” was used in the study. According to the research results, most of the academicians did not attend any training, course, or seminar on distance / online teaching methods before the pandemic.

The difficulties faced by the social work academicians who provide distance education during the pandemic are the difficulties arising from the lack of infrastructure, the difficulties caused by the lack of experience and knowledge on distance education, and the lack of sufficient time to adapt to distance education. Moreover, the difficulties experienced by the academicians while conducting the theoretical courses are the difficulties in interacting with many students and those in the processes of assessment and evaluation. In addition, the difficulties they encounter while conducting the applied courses are the ones related to the uncertainty in the conduct of the applied courses, the ones in transforming the application phase of these courses into a theoretical course, the ones in the assessment-evaluation processes, and those in the supervision process. On the other hand, increasing the accessibility to education and ensuring education sustainability, increasing the access to courses and course materials and making it easier, enabling active communication and interaction, and systematizing the course contents and making them flexible were determined as the strengths of the distance education provided during the pandemic. However, most of the academicians participating in the study have pointed out that social work education is not sustainable through distance education methods, and that distance education is a teaching method that can be used as a supportive teaching or under extraordinary situations.

Keywords: *Social work education, social work academicians, Covid-19 pandemic, distance education*

GİRİŞ

2020 yılına tüm dünyayı etkileyen önemli bir pandemi damgasını vurmuştur. Dünyada ilk defa Çin'in Wuhan bölgesinde Aralık ayında görülen COVID-19 virüsü ilerleyen günlerde diğer ülkelere de sıçramış ve Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından 11 Mart 2020'den itibaren pandemi ilan edilmiştir. Aralık 2020 itibariyle dünya genelinde doğrulanmış vaka sayısı 72 milyona yaklaşmış, 1 milyon 600 binin üzerinde COVID-19 kaynaklı ölüm gerçekleşmiştir (WHO, 2020). Pandemi sonucunda çok sayıda ülke acil durum ilan etmiş ve çeşitli düzeylerde karantina uygulamasına gidilmiştir. COVID-19 pandemisi toplumsal yaşamın her alanında ciddi değişimlere neden olmuştur. Virüsün temas yoluyla çok kolay bir şekilde bulaşması nedeniyle hijyen, temizlik ve mesafe gibi konularda alınan tedbirlerle toplumsal yaşam yeniden düzenlenmeye başlamıştır. Doğası gereği öğrencilerin ve eğitimcilerin bir arada bulunduğu, fiziksel temasın önlenmesinin güç olduğu kalabalık ortamlarda gerçekleştirilen yükseköğretim de COVID-19 pandemisinden doğrudan etkilenen alanlardan biri olarak ön plana çıkmıştır. Pandeminin ilk dönemlerinde ülkeler hızlı bir şekilde yüz yüze eğitime ara vermiş ve UNESCO (2020)'nin tahminlerine göre 1 Nisan 2020 tarihi itibariyle 184 ülkede bir buçuk milyarın üzerinde öğrenci bu durumdan etkilenmiştir. Bu sayı yükseköğretime kayıtlı öğrencilerin yüzde 89,4'ünü oluşturmaktadır. Bugün gelinen noktada pandeminin devam etmesiyle birlikte halen eğitimin birçok ülkede yüz yüze gerçekleştirilemediği ve çoğunlukla uzaktan eğitim yöntemleriyle sürdürüldüğü görülmektedir. Crawford ve diğerleri (2020) COVID-19 pandemi sürecinde 20 ülkedeki yükseköğretim kurumlarının stratejilerini meta-analiz yöntemiyle analiz ettikleri çalışmalarında, genel olarak verilen tepkinin kampüs içi etkileşimi azaltmak, yüz yüze eğitime ara vermek ve dijital eğitim imkânlarından faydalanmak olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Uluslararası Üniversiteler Birliği (2020)'nin dünya genelinde COVID-19'un üniversite eğitimi üzerindeki etkisini araştırdığı bir çalışmada, katılan tüm yükseköğretim kurumlarının COVID-19'dan etkilendiğini bildirdiği, kurumların %59'unda kampüs aktivitelerinin tamamen durduğu ve üniversitelerin kapandığı, bu oranın Afrika ülkelerinde %77'ye kadar çıktığı ve üniversitelerin üçte ikisinde uzaktan öğretim yöntemlerine geçildiği belirtilmiştir.

Türkiye'de yükseköğrenimin COVID-19 pandemisine karşı verdiği tepkiye kronolojik olarak bakıldığında ilk vakanın 10 Mart 2020'de görülmesi ile birlikte 13 Mart 2020'den itibaren yükseköğretim sisteminde yüz yüze eğitime ara verildiği ve 2019-2020 Bahar dönemi ile ilgili olarak 23 Mart 2020 tarihi itibariyle uzaktan eğitim kapasitesine sahip olan üniversitelerin dijital imkanları çerçevesinde uzaktan eğitime başlamalarına ilişkin Yükseköğretim Kurulu tarafından basın açıklaması yapıldığı görülmektedir (Yükseköğretim Kurulu, 2020a). Devam eden süreçte pandeminin 2020-2021 eğitim öğretim döneminde de sürmesi ihtimaline karşı Yükseköğretim Kurulu tarafından "*Küresel Salgında Yeni Normalleşme Süreci*" rehberi hazırlanarak uzaktan öğretim uygulamaları, uygulamalı eğitimler, ölçme ve değerlendirme uygulamaları, yabancı uyruklu öğrenciler, toplantılar, kongreler ve değişim programları ana başlıkları altında bu süreçte göz önünde bulundurulması gereken hususlar belirlenmiştir (Yükseköğretim Kurulu, 2020b). İlerleyen dönemde

pandeminin etkisinin devam etmesi nedeniyle 2020-2021 göz dönemine ilişkin üniversitelerin eğitimi 1 Ekim 2020 tarihinden sonra başlayacak şekilde ve salgının bölgesel ve yerel seyri ile yükseköğretim programlarının ihtiyaçları çerçevesinde planlamalarına ilişkin bir duyuru yayınlanmış; yeniden yüz yüze eğitime ne zaman başlanacağı ile ilgili kararın ise pandeminin seyrine göre verileceği belirtilmiştir (Yükseköğretim Kurulu Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği, 2020). Uzaktan/karma eğitim olarak nitelendirilebilecek bu süreçte yükseköğretim kurumları teorik dersler için uzaktan eğitim kararı almış, uygulamalı dersler için ise programların ihtiyaçları doğrultusunda farklı uygulamalara gidilmiştir. Bu süreçte diğer tüm programlar gibi sosyal hizmet programlarında da her üniversitede alınan kararlar doğrultusunda uzaktan eğitim uygulamasına geçilmiştir.

Sosyal hizmet eğitiminin tarihsel geçmişine bakıldığında dünyada 1800'l yılların sonlarında Avrupa öncülüğünde başladığı görülmektedir (Campanini, 2010). Türkiye'de ise 1961 yılında Sosyal Hizmetler Akademisinin Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bünyesinde kurulması ile resmi olarak sosyal hizmet eğitiminin başladığı bilinmektedir (Altındağ ve Aykara, 2018). Lisansüstü düzeyde ise 1969 yılında Sosyal alışma ve Sosyal Hizmetler Bölümünde başlayan eğitim süreci, 2009 yılına kadar Hacettepe niversitesi tarafından tek bir bölüm olarak verilmiş, daha sonra diğer üniversitelerde de sosyal hizmet alanında lisansüstü eğitim programları açılmıştır (Alptekin, Topuz ve Zengin 2017). Türkiye'de mevcut güncel verilere bakıldığında 68 aktif 23 pasif olmak üzere toplam 91 adet sosyal hizmet lisans programı bulunmaktadır. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğine göre 2019 yılı Sosyal Hizmet Bölümlerinin toplam kontenjan sayısı 6.944 olup 2023 yılında muhtemel mezun sayısı 51.786 olarak öngörülmektedir. Bu veriler işığında COVİD-19 pandemi sürecinden kısa dönemde sosyal hizmet eğitiminden öğrenciler, ğretim elemanları başta olmak üzere önemli bir nüfusun doğrudan etkilendiği, uzun dönemde ise pandemi sürecinde eğitim alan öğrencilerin alanda yapacağı uygulamalardan yararlanacak hizmet kullanıcılarının da bu sürecin etkilerini doğrudan ya da dolaylı olarak yaşayacağı tahmin edilmektedir.

Literatürde COVİD-19 pandemisini sosyal hizmet eğitimi ile ilişkili olarak ele alan çalışmalara bakıldığında Archer-Kuhn ve diğerlerinin (2020) Kanada'da sosyal hizmet eğitimi veren bir faklterdeki  akademisyen olarak COVİD-19 pandemisi sonrası bireysel deneyimlerine dayanarak hazırladıkları makaleye rastlanmaktadır. Yaşanılan zorlu süreçte uzaktan öğrenme yöntemlerinin uygulandığı Faklterdeki deneyimlerini insani ve duygusal bir bakış açısıyla, meslektaşlarla, paydaşlarla işbirliği ve etkileşim, yerel ve ulusal düzeyde yenilik yapma yolları ve sosyal hizmet değerleri çerçevesinde değerlendiren yazarlar, yaşanılan bu krizin sosyal hizmet eğitiminin geleceği için yenilikçi bir bakış açısına sahip olmakla ilgili düşünme fırsatı sağlaması açısından önemine dikkat çekmişlerdir. McFadden ve diğerleri (2020) ise Avustralya, İngiltere, Finlandiya, Kuzey İrlanda, Norveç, İrlanda ve İsveç'teki sosyal hizmet eğitimi veren yedi uluslararası niversite örneğinden yola çıkarak COVİD-19 pandemi sürecindeki kapatılmanın sosyal hizmet eğitimine kabul ve eğitim süreçleri üzerindeki etkisini tartışmışlardır. Yapılan analiz sonucunda ülkeler arasındaki farklılıklara rağmen sosyal hizmet eğitiminde pandemi sürecinde genellikle uzaktan eğitime geçildiği, bu hızlı ve ani geçişin ğretim elemanlarını eğitimci pozisyonundan uzaktan eğitim sürecini öğrenen

pozisyonuna soktuğunu, akademisyenlerin bu süreci sosyal hizmetin değerleriyle ilişkili olarak ele aldıklarını ve çoğunlukla uygulamalı dersler konusundaki zorluklara dikkat çektiklerini belirtmişlerdir. Dinh ve Nguyena (2020) da Vietnam’da COVID-19 pandemisinin ve sosyal mesafenin sosyal hizmet eğitimi üzerindeki etkisini öğrencilerin bakış açısıyla değerlendirmişlerdir. 186 sosyal hizmet lisans öğrencisi ile gerçekleştirilen çalışmada öğrencilerin internete erişim, altyapı sorunları, uzaktan eğitime aşına olmamak gibi birçok sorun yaşadıklarını dile getirdikleri ve yüzyüze eğitimden memnuniyet düzeylerinin uzaktan eğitime kıyasla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. De Jong, Kloppenburg ve Hendriks (2020)’in COVID-19 pandemisinin sosyal hizmet eğitimi ve uygulamaları üzerindeki etkisini konu aldıkları çalışmada, temelde pandeminin ve uygulanan politikaların sosyal hizmet eğitimini nasıl etkilediğini ve buna ilişkin öğrencilerin deneyimlerini, pandemi sürecinin sosyal hizmet uygulamalarını nasıl etkilediğini ve meslek elemanlarının yaşadıkları zorlukları ve tüm bunların sosyal hizmet eğitiminin geleceği için ne anlama geldiğini araştırmışlardır. Pandemi süreci ile birlikte uzaktan eğitim yönteminin uygulandığı Hollanda’da sosyal hizmet eğitiminin uygulamalı doğası gereği yaşanan güçlüklerle ve kampüs içi öğrenme olanaklarının azaldığına dikkat çekilmiştir. Papouli, Chatzifotou ve Tsairidis (2020) ise Yunanistan’da COVID-19 pandemi sürecinde sosyal hizmet öğrencilerinin evde kaldıkları dönemde dijital öğrenme yöntemleri hakkındaki görüşlerini değerlendirmişlerdir. Çalışma sonucunda araştırmacılar öğrencilerin evde kaldıkları süreçte dijital teknolojiyi kullanmanın ve öğrenme etkileşimleri, başkalarıyla iletişim, kendini gerçekleştirme ve iyi oluşla bağlantılarına ve sosyal hizmet eğitimine dijital öğrenme tekniklerinin entegrasyonu ile ilgili yapılacak çalışmaların önemine dikkat çekmişlerdir.

Türkiye’deki literatüre bakıldığında ise doğrudan COVID-19 pandemisi ve sosyal hizmet eğitimi konu alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Konuyla ilgili olarak Türkiye’de Sağlık Bilimleri Dekanlar Konseyi [SABDEK]’nin hazırladığı “*Çekirdek Eğitim Programlarının Uzaktan Eğitime Uyumu Hakkında Rapor*”da sosyal hizmet eğitimine ilişkin bulgulara da yer verildiği görülmüştür. Sağlık Bilimleri Fakültelerinde yer alan programlarda görev yapan öğretim üyelerinin ve bu programlarda öğrenime devam eden öğrencilerin görüşlerinin bir anket çalışması ile toplandığı rapor sonucunda, sağlık bilimleri alanında uzaktan eğitimin uygulanabilirliği kapsayıcılık, öğretim yöntemleri için üniversitelerin alt yapılarını güçlendirmesi, yetkinliklerin kazanılması, ölçme değerlendirme yöntemleri, öğretim üyesi yükleri, etik ve hukuki yönler ile kişisel verilerin korunması ve güvenliği ve eğitimcilerin eğitimi olmak üzere yedi başlık altında ele alınmıştır.

Konuyla ilgili literatür genel olarak değerlendirildiğinde dünya genelinde yaşamakta olduğumuz COVID-19 pandemisinin genelde eğitimde özelde ise teorik ve uygulamalı bir disiplin olan sosyal hizmet eğitiminde önemli değişimlere yol açtığını görüyoruz. Uygulamaya dayalı eğitim bileşenleri olan sosyal hizmet eğitimi de bu değişimden önemli bir şekilde etkilenmiştir.

Bu araştırmanın temel amacı, pandemi sürecinde eğitime uzaktan eğitim yöntemleri ile devam eden sosyal hizmet akademisyenlerinin görüşlerini değerlendirerek uzaktan eğitim sürecini ve sosyal hizmet eğitimine etkilerini ortaya koymaktır. Bu kapsamda araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Pandemi sürecinde sosyal hizmet akademisyenleri uzaktan eğitim sürecini nasıl yürütmüşlerdir?
- Pandemi sürecinde uzaktan eğitim veren sosyal hizmet akademisyenlerinin yaşadıkları zorluklar nelerdir?
- Pandemi sürecinde yürütülen uzaktan eğitimin güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?
- Sosyal hizmet akademisyenlerinin sosyal hizmet eğitiminin uzaktan eğitim yöntemi ile yapılması ile ilgili düşünceleri nelerdir?
- Sosyal hizmet akademisyenlerinin uzaktan eğitim sürecinin sürdürülebilirliğine ilişkin görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

COVID-19 pandemi sürecinde sosyal hizmet eğitiminin uzaktan eğitim yöntemiyle nasıl yürütüldüğünü ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma betimsel tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini Türkiye'deki üniversitelerin sosyal hizmet lisans programlarında görev yapmakta olan öğretim elemanları oluşturmaktadır. Sosyal hizmet eğitimi insan kaynağı açısından değerlendirildiğinde Yükseköğretim Kurulu'nun internet sitesinde yayınlanan bilgilere göre Sosyal Hizmet Anabilim/bilim dalında görev yapan 47 profesör doktor, 23 doçent doktor, 74 doktor öğretim üyesi olmak üzere 144 öğretim üyesi; 119 öğretim görevlisi ve 127 araştırma görevlisi ile beraber toplamda 390 öğretim elemanı olduğu görülmektedir (YÖK Akademik, 2020). Çalışma grubunu Türkiye'deki çeşitli üniversitelerin sosyal hizmet lisans programlarında çalışan toplam 42 akademisyen oluşturmaktadır. Çalışmaya dahil edilme kriteri olarak ders verme yetkisinin olması esas alınmış ve öğretim üyeleri, öğretim görevlileri ve doktorasını tamamlamış araştırma görevlileri çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmada erişim kolaylığı nedeniyle kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Krysiak ve Finn, 2015). Pandemi sürecinde sosyal mesafenin korunma zorunluluğu ve bu kapsamda alınan önlemler, yüz yüze veri toplama yöntemini olanaksız hale getirmektedir. Bu nedenle çalışma kapsamında online olarak hazırlanan veri toplama aracına ilişkin bağlantı üniversitelerin Sosyal hizmet lisans programlarındaki akademisyenlere e-posta yoluyla gönderilmiştir. Toplam 42 akademisyen formu doldurarak çalışmaya katılımcı olmuştur.

Araştırmaya katılan sosyal hizmet akademisyenlerinin %52,4'ü kadın, %47,6'sı erkek; yaş ortalamaları $43,45 \pm 8,90$ olup en düşük 31 en yüksek 68'dir. Akademisyenlerin %76,2'si devlet üniversitesinde, %23,8'i vakıf/özel üniversitelerde çalışmakta ve %57,1'inin idari görevi

bulunmaktadır. Araştırmaya katılan akademisyenlerin unvanları ise şu şekildedir; %28,6'sı Prof. Dr, %23,8'i Doç. Dr., %28,6'sı Dr. Öğr. Üyesi, %9,5'i öğretim görevlisi, %9,5'i Dr. Araştırma görevlisidir.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada akademisyenlerin COVID-19 pandemi sürecinde sosyal hizmet eğitimi nasıl yürüttüklerini ortaya koymak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Anket formunun ilk iki sorusu, akademisyenlerin yaş ve cinsiyetine ilişkin demografik bilgilerden oluşmaktadır. Formda ayrıca akademisyenlerin çalıştıkları yükseköğretim kurumunun türü, unvanı ve idari görevi olup olmadığına ilişkin sorular yer almaktadır. Bununla birlikte formda akademisyenlerin pandemi sürecinde uzaktan eğitim yöntemlerini ne şekilde kullandıklarına, bu süreci nasıl yürüttüklerine ilişkin sorular yer almaktadır. Formda, sosyal hizmet akademisyenlerinin uzaktan eğitimin sosyal hizmet eğitimi üzerindeki etkilerini ortaya koymaya ilişkin düşüncelerini belirlemek amacıyla açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Anket formunun tamamı 17 sorudan oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması

Bu çalışma, Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından 25.06.2020 tarih ve 32897 Protokol numarası ile alınan etik onay ile gerçekleştirilmiştir. Veriler Haziran 2020 tarihinden itibaren bir aylık süreçte toplanmıştır. Çalışma kapsamında Google Forms üzerinden oluşturulan anket formunun bağlantısı e-posta ile üniversitelerin Sosyal Hizmet Bölümlerinde yer alan akademisyenlere gönderilmiştir. Katılımı arttırmak için iletişim bilgileri bulunan akademisyenlere doğrudan da ulaşılmaya çalışılmış, böylece e-postaların spam klasörüne düşme ya da e-postaların değerlendirilmeme ihtimali gibi online anketlerin yaratacağı dezavantajlar önlenmeye çalışılmıştır (Wright, 2005). Katılımcılar bağlantıya tıkladıklarında ilk karşısına gelen bilgilendirilmiş onay formunda "evet" seçeneğini işaretledikten sonra "Online Anket Formunu" doldurmuşlardır.

Verilerin Analizi

Katılımcılardan elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 21 paket programına aktarılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde betimleyici istatistikler kullanılmıştır.

BULGULAR

Çalışma kapsamında elde edilen bulgular; sosyal hizmet akademisyenlerinin 13 Mart 2020'den itibaren kullandıkları ders verme yöntemleri, uzaktan eğitime ilişkin bulgular, uzaktan eğitim sürecinde yaşanan güçlükler, pandemi sürecinde uzaktan eğitimle teorik ve uygulamalı derslerin yürütülmesinde karşılaşılan güçlükler, akademisyenlerin pandemi sonrasında uzaktan eğitim yönteminin sosyal hizmet eğitiminde kullanımına yönelik görüşleri, akademisyenlerin pandemi sürecinde uzaktan eğitimin güçlü ve zayıf yönlerine ilişkin görüşleri, pandeminin devam etmesi

durumunda uzaktan eğitimin geliştirilmesi gereken yönleri ve akademisyenlerin uzaktan eğitim yöntemiyle sosyal hizmet eğitiminin sürdürülebilirliğine yönelik düşünceleri şeklinde sunulmuştur.

Tablo 1. Sosyal Hizmet Akademisyenlerinin 13 Mart 2020'den itibaren Kullandıkları Ders Verme Yöntemleri

Teorik Dersler	N*	%
Senkron (canlı ders verme)	32	42,1
Ders materyali paylaşma	29	38,2
Asenkron (Dersi videoya kaydedip sisteme yüklemek)	15	19,7
Uygulamalı Dersler		
Ders materyali paylaşma	32	54,2
Senkron (canlı ders verme)	23	39,0
Asenkron (Dersi videoya kaydedip sisteme yüklemek)	4	6,8

* Çoklu yanıt içerdiği için N sayısı örneklem hacmini geçmektedir.

Tablo 1'de Türkiye'de ilk defa COVID-19 vakasının görülmesinin ardından yüz yüze eğitimin sonlandırılması ve uzaktan eğitime geçildiği tarihten itibaren akademisyenlerin kullandıkları ders verme yöntemleri yer almaktadır. Buna göre akademisyenler teorik dersleri sırasıyla senkron (%42,1), ders materyali paylaşma (%38,2), ve asenkron (%19,7) yürüttüklerini ifade etmişlerdir. Uygulamalı derslerin ise çoğunlukla ders materyali paylaşma (%54,2) ve senkron (%39) şeklinde yürütüldüğü anlaşılmıştır.

Tablo 2. Uzaktan Eğitime İlişkin Bulgular

Uzaktan Eğitim		Evet	Hayır
Akademisyenlerin pandemi öncesi uzaktan/online ders verme yöntemlerine ilişkin eğitim, kurs alma durumu	N %	13 31,0	29 69,0
Uzaktan eğitim kararı ile ilgili seçeneklerin Akademisyenlerin görüşüne sunulması			
Ders verme yöntemi (senkron-asekron-materyal yükleme)	N %	15 35,7	27 64,3
Uzaktan eğitimle verilecek derslerin belirlenmesi	N %	23 54,8	19 45,2
Ölçme değerlendirme sistemi (sınav, ödev, rapor vb)	N %	29 69,0	13 31,0

Tablo 2'de uzaktan eğitime ilişkin bulgular yer almaktadır. Buna göre akademisyenlerin %69,0'u pandemi öncesinde uzaktan/online ders verme yöntemlerine ilişkin herhangi bir eğitim, kurs ya da seminere katılmadıklarını belirtmişlerdir. Uzaktan eğitim kararı ile ilgili seçeneklerin akademisyenlerin görüşüne sunulma durumuna bakıldığında ise %64,3'ü ders verme yönteminin kendilerine sorulmadan karar verildiğini, %54,8'i uzaktan eğitimle verilecek derslerin belirlenmesinde kendilerine sorulduğunu ve %69'u ölçme ve değerlendirme sistemi ile ilgili görüşlerinin sorulduğunu ifade etmiştir.

Tablo 3. Uzaktan Eğitim Sürecinde Yaşanılan Güçlükler

Güçlükler	N*	%
Alt yapı eksikliği/teknik sorunlardan kaynaklanan güçlükler	23	27,4
Uzaktan eğitim hakkında deneyim ve bilgi sahibi olmamaktan kaynaklanan güçlükler	19	22,6
Uzaktan eğitime uyum sağlamak için yeterli zaman olmaması	19	22,6
Uzaktan eğitim ders içeriği hazırlama ile ilgili güçlükler	16	19
Diğer	7	8,4

*Çoklu yanıt içerdiği için N sayısı örneklem hacmini geçmektedir.

Tablo 3'te pandemi sürecinde sosyal hizmet akademisyenlerinin uzaktan eğitim ile ilgili yaşadıkları güçlükler yer almaktadır. Buna göre akademisyenlerin bu süreçte ifade ettikleri güçlükler sırasıyla; alt yapı eksikliği/teknik sorunlardan kaynaklanan güçlükler (%27,4), uzaktan eğitim hakkında deneyim ve bilgi sahibi olmamaktan kaynaklanan güçlükler (%22,6), uzaktan eğitime uyum sağlamak için yeterli zaman olmaması (%22,6) ve ders içeriği hazırlama ile ilgili güçlükler (%19)'dir. Diğer seçeneğinde ifade edilen güçlükler ise öğrencilere farkındalık ve beceri kazandırılmama, öğrencilerin ders dışı zamanlarda sürekli sorular sormaları, öğrencilerin derse katılmamaları şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4. Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitimle Teorik ve Uygulamalı Derslerin Yürütülmesinde Karşılaşılan Güçlükler

Teorik Dersler	N*	%
Öğrenci ile etkileşim sağlanmasına yönelik güçlükler	36	34,6
Ölçme-değerlendirme süreçleri ile ilgili yaşanan güçlükler	33	31,7
Etik konulara yönelik yaşanan güçlükler	20	19,2
Eğitim materyallerinin hazırlanması ile ilgili güçlükler	14	13,5
Diğer	1	1,0
Uygulamalı Dersler		
Uygulamalı derslerin yürütülmesinde yaşanan belirsizlikle ilgili güçlükler	33	25,2
Uygulama sürecinin teorik ders şekline dönüştürülmesine yönelik güçlükler	33	25,2
Ölçme-değerlendirme süreçleri ile ilgili yaşanan güçlükler	26	19,8
Süpervizyon sürecine ilişkin güçlükler	24	18,3
Etik konulara yönelik yaşanan güçlükler	14	10,7
Diğer	1	0,8

*Çoklu yanıt içerdiği için N sayısı örneklem hacmini geçmektedir.

Tablo 4'te Pandemi sürecinde akademisyenlerin teorik ve uygulamalı derslerin yürütülmesinde karşılaştıkları güçlükler yer verilmiştir. Buna göre akademisyenlerin teorik dersleri yürütürken karşılaştıkları güçlükler sırasıyla; öğrenci ile etkileşim sağlanmasına yönelik güçlükler (%34,6), ölçme-değerlendirme süreçleri ile ilgili yaşanan güçlükler (%31,7), etik konulara yönelik yaşanan güçlükler (%19,2) ve eğitim materyallerinin hazırlanması ile ilgili güçlükler (%13,5)'dir. Akademisyenlerin uygulamalı dersleri yürütürken karşılaştıkları güçlükler ise sırasıyla; uygulamalı derslerin yürütülmesinde yaşanan belirsizlikle ilgili güçlükler (%25,2), uygulama sürecinin teorik ders şekline dönüştürülmesine yönelik güçlükler (%25,2), ölçme-değerlendirme süreçleri ile ilgili yaşanan güçlükler (%19,8), süpervizyon sürecine ilişkin güçlükler (%18,3) ve etik konulara yönelik yaşanan güçlükler (%10,7)'dir.

Tablo 5. Akademisyenlerin Pandemi Sonrasında Uzaktan Eğitim Yönteminin Sosyal Hizmet Eğitiminde Kullanımına Yönelik Görüşleri

Pandemi sonrası uzaktan eğitimin kullanımına ilişkin görüşler	N	%
Uzaktan eğitimin sosyal hizmet eğitimi için uygun olmadığını düşünüyorum	20	47,6
Uzaktan eğitim yöntemlerinin sadece örgün eğitimi destekleyici olarak kullanılması gerektiğini düşünüyorum.	15	35,7
Uzaktan eğitim yöntemlerinin sadece teorik dersler için uygun olduğunu düşünüyorum	6	14,3
Diğer	1	2,4
Toplam	42	100,0

Tablo 5'te akademisyenlerin pandemi sonrasında uzaktan eğitim yönteminin sosyal hizmet eğitiminde kullanımına ilişkin düşünceleri yer almaktadır. Buna göre akademisyenlerin %47,6'sı

uzaktan eğitim yönteminin sosyal hizmet eğitimi için uygun olmadığını, %35,7'si uzaktan eğitim yöntemlerinin sadece örgün eğitimi destekleyici olarak kullanılması gerektiğini, %14,3'ü ise uzaktan eğitim yöntemlerinin sadece teorik dersler için uygun olduğunu belirtmiştir.

Tablo 6. Akademisyenlerin Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitimin Güçlü ve Zayıf Yönlerine İlişkin Görüşleri

Güçlü yönlerine ilişkin görüşler	N*	%
Pandemi sürecinde eğitime erişilmesini ve eğitimin sürdürülmesini sağlaması	10	21,3
Derse ve ders materyallerine erişimin artması/kolaylaşması	8	17,0
Aktif iletişime ve etkileşime olanak sağlaması	8	17,0
Ders içeriklerinin sistematik hale gelmesi	6	12,8
Esnek olması (mekân sınırı olmaması)	4	8,5
Güçlü Yönü yok	5	10,6
Diğer (Fiziksel efor, teknik sorun yaşanmaması, zaman yönetimi, kişisel zaman, teknolojik kullanım becerisi,	6	12,8
Zayıf yönlerine ilişkin görüşler		
İletişimin ve etkileşimin azalması	28	37,8
Öğrencilerin ve öğretim elemanlarının altyapı ile ilgili ve teknik sorunlar yaşanması	16	21,6
Ölçme ve değerlendirmeye ilişkin sorunlar yaşanması	10	13,5
Uygulamalı derslerin yapılamaması ve beceri kazandırmaya yönelik uygulamalı öğretim tekniklerinin (role-play, grup uygulamaları vs.) kullanılmaması	13	17,6
Diğer	7	9,5

*Çoklu yanıt içerdiği için N sayısı örneklem hacmini geçmektedir.

Tablo 6'da akademisyenlerin pandemi sürecinde uzaktan eğitimin güçlü ve zayıf yönlerine ilişkin görüşleri yer almaktadır. Buna göre akademisyenlerin %21,3'ü pandemi sürecinde eğitime erişilmesi ve eğitimin sürdürülmesini sağlamasını, %17'si ders ve ders materyallerine erişimi arttırmasını ve kolaylaştırmasını, %17'si aktif iletişime ve etkileşime olanak sağlamasını, %12,8'i ders içeriklerini sistematik hale getirmesini, %8,5'i esnek olmasını uzaktan eğitimin güçlü yönleri olarak belirtmiştir. Katılımcıların %10,6'sı ise uzaktan eğitimin güçlü yönünün bulunmadığını belirtmiştir.

Katılımcıların uzaktan eğitimin zayıf yönlerine ilişkin görüşleri ise şu şekildedir; %37,8'i iletişimi ve etkileşimi azalttığını, %21,6'sı öğrencilerin ve öğretim elemanlarının altyapı ile ilgili teknik sorunlar yaşanmasını, %13,5'i ölçme değerlendirmeye ilişkin sorunlar yaşanmasını, %17,6'sı uygulamalı derslerin yapılamaması ve beceri kazandırmaya yönelik uygulamalı öğretim tekniklerinin kullanılmamasını uzaktan eğitimin zayıf yönleri olarak belirtmiştir.

Tablo 7. Pandeminin Devam Etmesi Durumunda Uzaktan Eğitimin Geliştirilmesi Gereken Yönleri

Öneriler	N*	%
Alt yapının geliştirilmesi	18	31,6
Öğrenci etkileşimi ve katılımını sağlayacak yöntemlerin geliştirilmesi	13	22,8
Uygulamalı derslerin geliştirilmesi	12	21,0
Ders materyallerinin geliştirilmesi (Dijital kitap, video kayıtları simülasyon vb.)	9	15,8
Ölçme ve değerlendirme	4	7,0
Etik ve yasal konuların açığa kavuşturulması	1	1,8

*Çoklu yanıt içerdiği için N sayısı örneklem hacmini geçmektedir.

Tablo 7’de akademisyenlerin pandeminin devam etmesi durumunda ve eğitimin uzaktan eğitim yöntemi ile devamında uzaktan eğitim yönteminin geliştirilmesi gereken yönleri hakkındaki düşünceleri yer almaktadır. Buna göre akademisyenlerin %’31,6’sı alt yapının geliştirilmesini, %22,8’i öğrenci etkileşimi ve katılımını sağlayacak yöntemlerin geliştirilmesini, %21’i uygulamalı derslerin geliştirilmesini, %15,8’i ders materyallerinin geliştirilmesini, %7’si ölçme ve değerlendirme ile ilgili düzenlemelerin gerektiğini ifade etmişlerdir.

Tablo 8. Akademisyenlerin Uzaktan Eğitim Yöntemiyle Sosyal Hizmet Eğitiminin Sürdürülebilirliğine Yönelik Düşünceleri

Düşünceler	N*	%
Sosyal hizmet eğitimi uzaktan eğitimle sürdürülebilir değildir	25	56,8
Uzaktan eğitim sadece bazı teorik dersleri desteklemek amacıyla kullanılabilir	13	29,6
Uygulanması zordur ancak mecbur kalınan durumlarda kullanılabilir	6	13,6

*Çoklu yanıt içerdiği için N sayısı örneklem hacmini geçmektedir.

Tablo 8’de akademisyenlerin uzaktan eğitim yöntemiyle sosyal hizmet eğitiminin sürdürülebilirliğine yönelik düşünceleri yer almaktadır. Buna göre akademisyenlerin %56,8’i sosyal hizmet eğitiminin uzaktan eğitim yöntemiyle sürdürülebilir olmadığını, %29,6’sı uzaktan eğitimin sadece bazı teorik dersleri desteklemek amacıyla kullanılabileceğini, %13,6’sı ise uygulanmasının zor ancak mecbur kalındığında kullanılabilir bir yöntem olduğunu belirtmiştir.

TARTIŞMA

COVID-19 pandemisi ile birlikte dünya genelinde yükseköğretim kurumlarının çoğunluğu hızlı bir aksiyon almış ve çoğunlukla uzaktan eğitime dayalı bir öğretim yöntemine geçilmiştir (Crawford vd., 2020). Sosyal hizmet eğitiminde de yükseköğretimdeki bu durumun geçerli olduğu (De Jonge vd., 2020; Archer-Kuhn vd., 2020; McFadden vd., 2020), Türkiye’de de benzer şekilde COVID-19’un görülmeye başlamasıyla birlikte üniversitelerde yüz yüze eğitime ara verildiği ve üniversitelerin uzaktan eğitim yöntemlerini kullanmaya başladığı görülmektedir. Bu süreçte COVID-19 pandemisinde sosyal hizmet eğitimini akademisyen görüşleri çerçevesinde ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışmada eğitimin nasıl verildiğine ilişkin bilgi sosyal hizmet eğitiminin kuramsal ve uygulamalı bir yapıda olması nedeniyle teorik ve uygulamalı dersler için ayrı ayrı ele alınmıştır.

Yapılan çalışmada pandemi sürecinde eğitimin nasıl yürütüldüğüne bakıldığında teorik derslerin en yüksek oranda canlı ders verilmesi şeklinde gerçekleştiği (%42,1), ders materyali paylaşmanın canlı ders vermeyi takip ettiği (%38,2); uygulamalı derslerde ise en yüksek oranda ders materyali paylaşma (%54,2) yönteminin kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. McFadden ve diğerlerinin (2020) pandemi sürecinde sosyal hizmet eğitimini yedi ülke örneği üzerinden inceledikleri çalışmada da sosyal hizmet eğitiminde pandemi döneminde yapılan uygulamaların da benzer özellikler taşıdığı, acil olarak farklı çevrimiçi öğrenim yöntemlerine geçildiği, bazı üniversitelerin öğretim metodu olarak uzaktan eğitim metotlarını pandemi öncesinde de kullandıkları, dolayısıyla bu süreçteki düzenlemeleri daha kolaylıkla hayata geçirdikleri

görülmüştür. Ancak özellikle uygulamalı derslerin yürütülmesiyle ilgili olarak uygulamaların durdurulması, ertelenmesi ya da proje ya da ödev şeklinde yürütülmesi gibi farklı uygulamaların bulunduğu; durdurma ve erteleme uygulayan üniversitelerde bu durumun öğrencilerin mezuniyetinde gecikmelere yol açabileceği de belirtilmiştir. Örneğin İngiltere’de öğrencilerin toplum temelli uygulamaya yerleştirilmelerine devam edilirken, Finlandiya’da bir üniversite dışında tüm üniversitelerdeki sosyal hizmet programlarının uygulama yapılan kurumların desteğine ve uygulamadaki meslek elemanlarının denetim sağlamasına bağlı olarak uygulamalara devam ettikleri, ayrıca öğrencilere ailelerinin ve kendilerinin sağlığına bağlı olarak uygulamayı erteleme imkânı da sunulduğu görülmüştür. İrlanda’da ise uygulama yerleştirmelerini denetleyen sosyal hizmet uzmanlarının evden çalışmaları, yerleştirme bürolarının kapatılması, öğrencilerin hizmet kullanıcılarla görüşme imkânlarının azalması gibi nedenlerle pandemi sürecinde uygulamalara ara verildiği, ancak kısıtlamaların kademeli olarak ortadan kalkmasıyla uygulamalara da yeniden başlandığı anlaşılmıştır.

Sosyal hizmet, özgünlüğü uygulama çalışmalarında ortaya çıkan bir meslek ve disiplindir. Sosyal hizmet eğitiminin önemli bir unsuru sınıf içi öğrenmenin yanı sıra alanda kuram ve uygulamaya dayalı öğrenmenin birleştirilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bakış açısı bilginin sadece bilişsel değil deneyimsel özellik taşıdığı fikrine dayanır (Alptekin, 2016). Bu çerçevede sosyal hizmet eğitimi kuramsal ve uygulamaya yönelik bilgi ve yeterliliklerin kazanılması ve söz konusu kazanımların alanda mesleki uygulamalarda kullanılmasından oluşmaktadır. Bu nedenle kuramsal düzeyde elde edilen kazanımların ilgili kurum ve kuruluşlardan oluşan uygulama alanlarında etkin hale getirilmesi, sosyal hizmet eğitiminin temelini oluşturmaktadır. Ancak bu noktada teorik ve uygulama boyutunun birbirinden kesin çizgilerle ayıramadığının, kuramsal bilginin sadece teorik derslerde, uygulamada kazanılan bilgilerin de sadece uygulama derslerinde kazanılmadığının, diğer bir ifade ile kuram ve uygulamanın birbiri içine geçen ve birbirini bütünleyen bir özellik taşıdığı unutulmamalıdır (Kırımsoy, 2018). Özellikle teorik derslerde beceri kazandırmaya yönelik role-play, grup uygulaması gibi öğretim tekniklerinin kullanılması sosyal hizmet eğitiminde sıklıkla başvurulan bir sınıf içi öğretim yöntemidir. Bu bağlamda çalışmaya katılan akademisyenler pandemi sürecinde verilen uzaktan eğitimin zayıf yönlerinden biri olarak da bu öğretim yöntemlerinin kullanılmasına olanak sağlamaması olarak belirtmişlerdir.

Eğitim sürecinde alınan kararlara katılım da pandemi sürecinde eğitimle ilgili bir diğer önemli unsur olarak değerlendirilebilir. Bu noktada her üniversitenin ya da her programın eşit şartlara sahip olmadığı, üniversitenin imkânlarının, teknik, altyapı ve insan kaynağı gibi özelliklerinin yanında, üniversitelerin hedef kitleleri ve bu hedef kitlenin sosyo-ekonomik koşulları da bu süreçte eğitime erişimi ve katılımı etkileyen bir diğer önemli unsur olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla sosyal hizmet eğitiminin özel koşullarının yanında öğrenci profilini de tanıyan akademisyenlerin pandemi sürecinde alınan kararlara katılımı önem taşımaktadır. Bu bağlamda akademisyenlere uzaktan eğitim kararı ile ilgili seçeneklerle ilgili görüş alınma durumu sorulduğunda %64,3’ü ders verme yönteminin (senkron, asenkron ya da kaynak yükleme)

seçiminde görüşlerinin alınmadığını belirtmişlerdir. Hangi derslerin uzaktan eğitim yöntemi ile verileceğinin belirlenmesine ilişkin akademisyenlerin %54,8'inin, ölçme ve değerlendirme sistemi ile ilgili ise %69'unun görüşünün alındığı görülmüştür. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde ders verme yöntemine ilişkin kararlara akademisyenlerin katılımının düşük olmasının sebebinin, bu kararın üniversitenin altyapı ve teknik donanımıyla ilgili değişkenlere göre belirlenmesiyle ilgili olduğu düşünülebilir. Ancak verilecek kararlara akademisyenlerin katılımının, programların özellikleri, derslerin içeriği, öğrencilerin ihtiyaçları gibi pek çok unsurun alınacak karara yansıtılmasını mümkün kılacağı için önemlidir.

Bu dönemin genel odağına bakıldığında yaşanan kriz durumu nedeniyle çabuk karar verilerek mümkün olduğu kadarıyla eğitimde ortaya çıkabilecek kayıpların önüne geçilmeye çalışıldığı dikkat çekmektedir. Bu nedenle her ne kadar uzaktan eğitime ilişkin bazı uygulamalar pandemi öncesinde yükseköğretim sisteminde kullanılsa da tüm eğitimin uzaktan eğitim yöntemiyle yapılmasına üniversiteler ve öğrenciler kadar akademisyenlerin de hazırlıksız olduğu anlaşılmıştır. Araştırmaya katılan sosyal hizmet akademisyenlerinin büyük bir bölümü (%69'u) uzaktan eğitim ile ilgili herhangi bir eğitim, kurs ya da seminere katılmadıklarını; uzaktan eğitimle ilgili olarak da alt yapı eksikliği/teknik sorunlardan (%27,4), uzaktan eğitim hakkında deneyim ve bilgi sahibi olmamaktan (%22,6), uzaktan eğitime uyum sağlamak için yeterli zaman olmamasından (%22,6) ve ders içeriği hazırlamaktan (%19) kaynaklanan güçlükler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Üniversitelerin bir kısmının uzaktan eğitim ile ilgili birimleri ve bu yöntemle sürdürülen eğitim-öğretim faaliyetleri olsa da bu sistem tüm öğretim üyelerini destekleyecek altyapıya sahip değildir. Hodges ve diğerleri (2020) sürekli eğitim yöntemleri ile acil durumlarda kullanılan uzaktan eğitim yöntemlerinin birbirinden ayrılması gerektiğine dikkat çekmişlerdir. Acil durumlarda uygulanan ve yazarların acil durum uzaktan öğretimi (*emergency remote learning*) olarak adlandırdıkları öğretim yönteminde başlangıçtan itibaren planlanan ve çevrimiçi olacak şekilde tasarlanan deneyimlerin aksine, kriz durumları nedeniyle öğretim sunumunun geçici bir alternatif sunum moduna geçişi söz konusudur. Bu süreçte öğretim uzaktan öğretim yöntemleri sunularak, kriz veya acil durum ortadan kalktığında ya da etkisi azaldığında eski düzenine geri dönecektir. Buradaki amaç sağlam bir eğitim ekosistemini yeniden oluşturmaktan ziyade acil durum veya kriz sırasında hızlı bir şekilde kurulabilen ve güvenilir bir şekilde erişilebilir bir öğretim ve öğretim desteklerine geçici erişim sağlamaktır. Bu çalışma sonuçlarında da katılımcılar pandemi sürecinde uzaktan eğitimin güçlü yönleri içinde en yüksek oranda (%21,3) pandemi sürecinde eğitime erişilmesini ve sürdürülmesini sağlamak olarak belirtmişlerdir. Bu süreçte ders materyallerine erişimin artması ve kolaylaşması, yine pandemi sürecinde aktif etkileşime ve iletişime olanak sağlaması da yaşanan kriz durumunda eğitimin ve öğretimin sürdürülmesini sağlayan bileşenler olarak ele alınabilir.

Bu süreçte akademisyenler teorik derslerin yürütülmesinde öğrenci ile etkileşim sağlanması ile ilgili (%34,6), ölçme-değerlendirme süreçleri ile ilgili (%31,7), etik konularla ilgili (%19,2) ve

eğitim materyallerinin hazırlanması ile ilgili (%13,5) güçlükler yaşadıklarını; uygulamalı derslerin yürütülmesinde ise uygulamalı derslerin yürütülmesinde yaşanan belirsizlikle ilgili (%25,2), uygulama sürecinin teorik ders şekline dönüştürülmesiyle ilgili (%25,2), ölçme-değerlendirme süreçleri ile ilgili (%19,8), süpervizyon süreci ile ilgili (%18,3) ve etik konularla ilgili (%10,7) güçlükler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Kral Abdülaziz Üniversitesi'nde COVID-19 pandemisi ile birlikte uygulanan uzaktan eğitim sistemini vaka örneği olarak tartışan bir çalışmada Alam Khan (2020) yaptığı analiz sonucunda uzaktan eğitimin önemli bir çözüm stratejisi olduğunu vurgularken, önceden belirlenmiş pedagojik ve akademik hedeflere ulaşmak konusunda pek çok zorluk yaşandığının da altını çizerek altyapının geliştirilmesi, uzaktan öğrenmede kullanılacak araç ve gerecin temini gibi konuların önemini vurgulamıştır. Ayrıca dijital eğitim imkânları da ülkeler arasında çeşitlilik göstermektedir. Pandemiden dolayı verilen hızlı düzenlemelerden dolayı bu sürecin üzerinde detaylı olarak çalışma imkânı bulunamaması karşılaşılan sorunların nedenlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Crawford vd., 2020).

Pandemi süreci ile birlikte uygulanan uzaktan eğitim yöntemleri sosyal hizmet eğitiminde süregelen uzaktan eğitim yöntemlerinin kullanımına ilişkin tartışmayı canlandırmıştır. Bu tartışma bir yandan uzaktan eğitiminin kullanılıp kullanılmamasıyla ilgili temel bir çerçevede gerçekleşirken bir yandan da Tuncay (2020)'ın belirttiği gibi sosyal hizmet eğitiminin uzaktan eğitimle ne oranda başvurularak yapılabileceğine ilişkindir. Çalışma kapsamında katılımcı olan akademisyenlerin %47,6'sı uzaktan eğitim yönteminin sosyal hizmet eğitimi için uygun olmadığını, %35,7'si sadece örgün eğitimi destekleyici olarak kullanılması gerektiğini, %14,3'ü ise uzaktan eğitim yöntemlerinin sadece teorik dersler için uygun olduğunu ve %56,8'i sosyal hizmet eğitiminin uzaktan eğitim yöntemiyle sürdürülebilir olmadığını, %13,6'sı ise uygulanmasının zor ancak mecbur kalındığında kullanılabilecek bir yöntem olduğunu belirtmiştir. Pandemi öncesinde sosyal hizmet eğitiminde uzaktan eğitim yöntemlerinin kullanıldığı birçok örnek bulunmaktadır. Vernon ve diğerlerinin (2009) sosyal hizmet eğitiminde uzaktan eğitim programlarının kullanımıyla ilgili mevcut durumu ve eğilimleri ortaya koymak amacıyla gerçekleştirdikleri bir çalışmada Birleşik Devletlerde çalışmaya katılan 137 sosyal hizmet bölümünün lisans ve lisansüstü düzeyde uzaktan eğitimi kullanma durumlarına bakılmış ve okullar uzaktan eğitimi kullanma durumlarına göre aktif olarak uzaktan eğitimini uygulayan programlar, uzaktan eğitim programı olan ancak aktif olarak kullanmayan programlar, uzaktan eğitim açmayı planlayan programlar ve uzaktan eğitimi düşünmeyen programlar olarak dört gruba ayrılmıştır. Çalışmada lisans düzeyinde araştırmaya katılan programların %39'unun, lisansüstü düzeyde ise %17'sinin uzaktan eğitim programı açmayı düşünmediği, geri kalanların çeşitli düzeylerde uzaktan eğitimi ya gündemlerine aldığı ya da aktif olarak kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal hizmet eğitiminde uzaktan eğitim modelini örgün eğitim ile karşılaştıran çalışmasında Hamilton (2017) bu alanda yayınlanan 40 makale üzerinden bir değerlendirme yapmıştır. Yapılan değerlendirme sonucunda eğitimcilerin etkileşim ve teknik aksaklıklar gibi konularda ortak endişeye sahip olmalarına karşın çevrimiçi sosyal hizmet

öğrencilerinin geleneksel öğrencilere kıyasla istatistiksel olarak benzer sonuçlara sahip olduğuna ve teknolojinin uygun şekilde kullanıldığında alana yeni fırsatlar sunduğuna dair kanıtlar bulunduğunu belirtmiştir. Sosyal hizmet eğitiminde kullanılan sanal sınıf uygulamasının değerlendirildiği bir çalışmada ise bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımının kaçınılmaz olduğunun kabul edilmesine karşın sosyal hizmet eğitiminde sosyal hizmet değerlerini yansıtmaya ve kapsayıcı ve güçlendirici olarak kullanılmasının ve tartışma, soru sorma gibi sınıf içi etkinliklerin kullanımının sorgulanmasının önemine dikkat çekilmiştir (Huntington ve Sudbery, 2005). Benzer şekilde Tuncay (2020) da çevrimiçi sosyal hizmet eğitimini fırsatlar ve engeller temelinde değerlendirdiği çalışmasında çevrimiçi eğitimin fırsat eşitliğine hizmet etmesi açısından ve çevrimiçi eğitim çerçevesinden bakmak koşuluyla bir fırsat olarak değerlendirilebileceğinin altını çizmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Tuncay (2020) eğitimde teknoloji kullanımının gelişim gösterdiğini belirterek bazı kavramların birbirlerinin yerine kullanıldığına vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda tanımlanan kavramlar uzaktan eğitim, uzaktan öğrenme, web tabanlı öğrenme ve açık öğretim olarak ifade edilmiştir. Uzaktan eğitimin temel özelliği ise öğrenci ve eğiticinin mekânsal ve zamansal ayrılması olarak belirtilmiştir.

Eğitimde teknolojinin kullanımı motive edici bir araç olarak her zaman ilgi çekicidir. Ancak hem fiziksel hem de insan kaynakları mevcut ise faydalı olabilir. Bu kapsamda da üniversiteler bünyesinde donanımlı laboratuvarların, öğretim yönetimi sisteminin ve eğitimi personelin bulunması önemlidir. Bu nedenle uzaktan eğitimin başarılı olabilmesi için gerekli alt yapı olanaklarının ve kaynakların sağlanması gerekir.

Dünya genelinde yüz yüze eğitim 2020 Mart ayı itibariyle pandemiye bağlı yaşanan kriz durumu nedeniyle kesintiye uğramış ve bu tarihten itibaren uzaktan eğitim modeli eğitimin devamlılığını sağlamak için acil bir eğitim modeli olarak uygulanmıştır. Özelde bu çalışma kapsamında ele aldığımız sosyal hizmet eğitimi de dünya genelinde olduğu gibi Türkiye’de de uzaktan eğitim modeliyle verilmeye çalışılmıştır.

Sosyal hizmet eğitimi uygulamaya dayalıdır. Sosyal hizmet eğitiminde uygulama süreci teorideki bilgilerin uygulamaya aktarılmasını ve içselleştirilmesini içerir. Bunun yanında öğrenciler kurumsal bir yapı içerisinde gözlem yapma, hizmet alanlarla iletişim kurma, kurumsal yapıyı tanıma, değerlendirme ve müdahale becerilerini geliştirme fırsatlarından faydalanırlar. Ancak pandemi nedeniyle eğitimin uygulamaya dönük kısmında diğer uygulamalı disiplinlerde olduğu gibi sosyal hizmet eğitimin de kesintiler yaşanmıştır.

Bu çalışmadaki bulgular sosyal hizmet eğitiminde pandemi nedeniyle uzaktan eğitime ani geçişin sadece öğrenciler üzerinde değil öğretim üyelerinin de yaşamlarında aksamalar yarattığını göstermektedir. Dolayısıyla uzaktan eğitime geçişin öğretim üyelerinin önceliği olmadığı anlaşılmaktadır. Yaşanılan olağanüstü süreçte eğitimin devamlılığı sağlanmaya çalışılmıştır. Ancak

yaşanılan bu sürecin eğitim sisteminde bir dönüşüme neden olduğunu da görmezden gelemeyiz. Pandemi sonrasında halk sağlığı konusu daha önemli hale gelmiştir ve muhtemelen geleceğin eğitim sisteminde de bu tür yaşanılacak olası süreçlere yönelik yeni düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Bu durum ne kadar stresli olsa da eğitimin sürekliliğini sağlamak için bu yöntemin nasıl daha iyi geliştirilebileceği konusunda bir değerlendirme yapılması gerektiği ortadadır. Dolayısıyla uzaktan eğitim yönteminin genelde eğitim sistemi özelde ise sosyal hizmet eğitimi içerisinde kullanımı ve entegrasyonu konusu kaçınılmaz olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmada pandemi nedeniyle verilerin internet üzerinden toplanması araştırmanın bir sınırlılığını oluşturmaktadır. Ancak bu sınırlılıklarına karşın elde edilen sonuçların sosyal hizmet eğitimi veren akademisyenlere ışık tutacağı umulmaktadır. Konunun farklı çalışmalarla ele alınması, bunun yanında öğrencilerin, akademisyenlerin karşılaştığı önemli zorlukların derinlemesine incelenmesi yerinde olacaktır. Son olarak pandemi sürecinin belirsizliğinin devam etmesi ve uzun süreceğine ilişkin öngörüler, konunun çok boyutlu değerlendirilmesini ve nitel araştırmaların gerçekleştirilmesini, bu kapsamda eğitimde teknolojinin etkili kullanılmasını zorunlu kılmaktadır.

ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN ETİK BİLGİLER

Bu çalışma, 1964 Helsinki bildirisi ve daha sonra yapılan değişiklikler veya karşılaştırılabilir etik standartlar ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma için Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından 25.06.2020 tarih ve 32897 Protokol numarası ile etik onay alınmıştır. Araştırmaya katılanlardan bilgilendirilmiş onay alınmıştır.

YAZAR KATKI ORANI BEYANI

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

ÇATIŞMA BEYANI

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

- Alptekin, K. (2016). *Başlangıçtan Bugüne ve Yarına Türkiye’de Sosyal Hizmet Eğitimi*. Konya: Atlas Yayınevi.
- Alptekin, K., Topuz, S., ve Zengin, O. (2017). Sosyal hizmet eğitiminde neler oluyor? *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 28(2), 50-69.
- Altındağ, Ö. ve Aykara, A. (2018). *Sosyal Hizmet Eğitimi*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Archer-Kuhn, B., Ayala, J., Hewson, J., ve Letkemann, L. (2020). Canadian reflections on the Covid-19 pandemic in social work education: from tsunami to innovation, *Social Work Education*, 39(8), 1010-1018.
- Campanini, A. (2010). The challenges of social work education in Europe. *Psychologica*, 52(2), 687-700.

- Crawford, J., Butler-Henderson, K., Rudolph, J., Malkawi, B., Glowatz, M., Burton, R., ... ve Lam, S. (2020). COVID-19: 20 countries' higher education intra-period digital pedagogy responses. *Journal of Applied Learning & Teaching*, 3(1), 1-20.
- De Jonge, E., Kloppenburg, R., ve Hendriks, P. (2020). The impact of the COVID-19 pandemic on social work education and practice in the Netherlands. *Social Work Education*, 39(8), 1027-1036.
- Dinh, L. P., ve Nguyen, T. T. (2020) Pandemic, social distancing, and social work education: students' satisfaction with online education in Vietnam, *Social Work Education*, 39(8), 1074-1083.
- Hamilton, L. (2017). Distance Education In Social Work: A Review Of The Literature. Professional Development: *The International Journal of Continuing*, 20(2), 45-56.
- Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T., ve Bond, A. (2020). The difference between emergency remote teaching and online learning. *Educause Review*, Retrieved from <https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-and-online-learning>.
- Huntington, A., ve Sudbery, J. (2005). Virtual Classrooms: Experiences of European Collaborative Teaching and Learning, *Social Work Education*, 24:3, 363-371, DOI: 10.1080/02615470500050677.
- International Association of Universities, IAU Global Survey Report: The Impact of COVID-19 on higher education around the world, 2020, available at https://www.iau-aiu.net/IMG/pdf/iau_covid19_and_he_survey_report_final_may_2020.pdf.
- Khan, I. A. (2020). Electronic Learning Management System: Relevance, Challenges and Preparedness. *Journal of Emerging Technologies and Innovative Research*, 7(5), 471-480.
- Kırımsoy, E. (2018). Sosyal hizmet eğitiminin uygulama boyutu: alan uygulaması. Ö. Altındağ ve A. Aykara (Ed.) İçinde Sosyal Hizmet Eğitimi (ss.271-308), Ankara: Gece Kitaplığı
- Krysik, J. L., ve Finn, J. (2015). Etkili uygulama için sosyal hizmet araştırması. (E. Erbay Çev. Ed.), Ankara: Nika Yayınevi,
- McFadden, P., Russ, E., Blakeman, P., Kirwin, G., Anand, J., Lähteinen, S., Astrid Baugerud, G., ve Tham, P. (2020) COVID-19 impact on social work admissions and education in seven international universities, *Social Work Education*, 39(8), 1154-1163.
- Papouli, E., Chatzifotiou, S., ve Tsairidis, C. (2020) The use of digital technology at home during the COVID-19 outbreak:Views of social work students in Greece, *Social Work Education*, 39(8), 1107-1115.

- Tuncay, T (2020). Çevrimiçi sosyal hizmet eğitimi: Fırsatlar ve engeller. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 4(1):18-25.
- Vernon, R., Vakalahi, H., Pierce, D., Pittman-Munke, P., ve Adkins, L. F. (2009). Distance education programs in social work: Current and emerging trends. *Journal of Social Work Education*, 45(2), 263-276.
- Wright, K. B. (2005). Researching Internet-based populations: Advantages and disadvantages of online survey research, online questionnaire authoring software packages, and web survey services. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 10(3), JCMC1034.
- YÖK Akademik. (2020). Erişim tarihi 10 Aralık 2020, Erişim adresi <https://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/view/searchResultviewListAuthorAndScFields.jsp>.
- Yükseköğretim Kurulu Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği. (2020). *Yükseköğretim Kurumlarımızdaki 2020-2021 Eğitim ve Öğretim Dönemine Yönelik Açıklama*. Erişim tarihi 10 Aralık 2020, Erişim adresi <https://covid19.yok.gov.tr/Documents/alinan-kararlar/28-yuksekogretim-kurumlari-2020-2021-egitim-ve-ogretim-donemine-yonelik-aciklama.pdf>.
- Yükseköğretim Kurulu (2020a). Koronavirüs (covid-19) Bilgilendirme Notu: 1. Erişim tarihi 12 Aralık 2020, Erişim adresi https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/coronavirus_bilgilendirme_1.aspx.
- Yükseköğretim Kurulu. (2020b). *Küresel Salgında Yeni Normalleşme Süreci*. Erişim tarihi 10 Aralık 2020, Erişim tarihi <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2020/kuresel-salginda-yeni-normallesme-sureci-2020.pdf>.
- Sağlık Bilimleri Dekanlar Konseyi (2020). *Çekirdek Eğitim Programlarının Uzaktan Eğitime Uyumu Hakkında Rapor*.
- World Health Organization. (2020). Erişim tarihi 10 Aralık 2020, Erişim adresi <https://covid19.who.int/>.